

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

Eduskunta
työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valiokunnan kokous 18.2.2025 / VNS 7/2024 vp

Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat, KT, (jäljempänä KT) kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. KT pitää tärkeänä kestävän kehityksen tavoitteiden systemaattista edistämistä koko yhteiskunnassa sekä kestävän kehityksen periaatteiden vahvistamista työelämässä.

Selonteossa kuvataan Suomen nykytilannetta Agenda2030:n toteuttamisessa, hallituksen keskeisiä toimia kunkin 17 kestävän kehityksen tavoitteen (jäljempänä SDG) osalta sekä toimeenpanon organisointia, seuranta ja arviointia. YK:n Agenda2030 kestävän kehityksen toimintaohjelma ohjaa kaikkia maita kohti kehitystä, jossa huomioidaan tasavertaisesti ympäristö, talous ja ihminen. Toimintaohjelman tavoitteet tulee saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. Toimeenpanon puoliväli on ylitetty ja tavoitteiden saavuttaminen globaalisti on kaukana, ja edellyttää nopeampia toimia. Suomi on YK:n viimeisimmän raportin mukaan edelläkävijä, mutta sen toiminnalla on myös merkittäviä kielteisiä ulkoisvaikutuksia.

Tässä lausunnossa KT nostaa esiin selonteosta seuraavat Kestävän kehityksen tavoitteet ja esittää keskeiset huomionsa näiden tavoitteiden toteuttamiseen jäljempänä alaluvussa 1.

-Tavoite 4 (SDG 4). Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.

-Tavoite 5 (SDG 5). Saavuttaa sukupuolten tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.

-Tavoite 8 (SDG 8). Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.

-Tavoite 10 (SDG 10). Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä.

Lisäksi KT ottaa kantaa selonteossa mainittuun Suomen kestävän kehityksen toimeenpanojärjestelmään ja toimijoihin jäljempänä alaluvussa 2.

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

1. Selonteon toimenpiteet

Kuten selonteossa todetaan, kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää 1) entistä laajempia ja nopeampia toimia sekä 2) ympäristön, talouden ja ihmisen tasavertaista huomiointia (s.4).

KT on yhtä mieltä näistä periaatteista ja pitää tärkeänä, että käytännöt toimenpiteet nojaavat näihin molempiin periaatteisiin.

KT katsoo, että on olennaista tehdä toimenpiteiden monialaista arviointia, jossa tarkastellaan toimenpiteiden yhteisvaikutuksia kestävän kehityksen eri ulottuvuuksilla. On tärkeää läpivalaista, miten eri toimenpiteet linkittyvät toisiinsa eivätkä ole ristiriitaisia toistensa kanssa. Esimerkiksi talouskasvun edistäminen, ilmastonmuutoksen hidastaminen ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus eivät voi olla irrallisia tavoitteita, vaan näitä koskevia päätöksiä tulee tarkastella yhdessä, jotta aito kestävyys saavutetaan.

KT kannustaa lisäämään keskustelua siitä, miten kestävän kehityksen eri näkökulmat tulevat arvioiduksi päätöksenteossa ja miten talouskasvua ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistetään planeetan rajoissa

SDG 4: Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet (s. 23–28).

Alatavoitteet 4.4 ja 4.5

KT jakaa näkemyksen alatavoitteen 4.4 tilannekuvasta Suomessa (s. 23): *jatkuvan oppimisen haasteisiin on syytä kiinnittää huomiota* (SDG4.4) ja korostaa periaatteen tärkeyttä alatavoitteessa 4.5 *koulutuksellinen tasa-arvo on koulutuspolitiikan keskiössä* (SDG4.5)

KT toteaa, että selonteossa esitetyt toimenpiteet keskittyvät etupäässä varhaisiin koulutusasteisiin, mitkä ovat tärkeitä kohderyhmiä, mutta eivät riittäviä. On oleellista tarkastella koulutuspolitiikan tasa-arvoa myös jatkuvan oppimisen näkökulmasta, ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluasteilla.

KT toteaa, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta selonteossa esitetyt toimenpiteet jatkuvan oppimisen osalta jäävä puuteelliseksi. KT pitää tärkeänä hallituksen pyrkimyksiä nostaa koulutustasoa lisäämällä korkeakoulujen aloituspaikkoja (s.24) ja samalla toteaa, että aiemmat leikkaukset jatkuvan oppimisen osalta (aikuiskoulutustuen poisto) ovat ristiriitaisia tavoitteiden kanssa ja heikentävät naisten mahdollisuutta osaamisensa kehittämiseen, jatkokouluttautumiseen ja uralla etenemiseen.

Kunta- ja hyvinvointialojen työntekijöistä 80 % on naisia. Aikuiskoulutustukea käyttäneistä 38 % (n. 30 000 henkilöä) on opiskellut kasvatus- ja opetusalojen tai terveys- ja hyvinvointialojen koulutusta. Erityisopettajista lähes puolet on kouluttautunut aikuiskoulutustuen turvin. Myös osaamisen kehittäminen ja vaativampiin tehtäviin siirtyminen omalla alalla edellyttää usein toista uutta tutkintoa, kuten esimerkiksi sosionomista sosiaalityöntekijäksi, opettajasta erityisopettajaksi ja lähihoitajasta sairaanhoitajaksi pätevoidyittäessä. On tärkeä huomata, että kyseiset

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

alat ovat säänneltyjä ammatteja ja kärsivät osaajapulasta. Kasvatus- opetus- ja terveysalat ovat Työvoimabarometrin (joulukuu, 2024 ja ennuste lokakuu, 2025) työvoimapula-alojen kärkipäässä. Alat ovat naisvaltaisia. Tilastokeskuksen 2023¹ tilaston mukaan terveys- ja sosiaalipalveluissa naisten osuus työllisistä oli 86 % ja koulutuksen toimialalla 69 %.

SDG 4.4 alatavoitteessa myös kuvataan ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisiä tavoitteita: *Jotta ammatillinen koulutus vastaisi paremmin työelämän tarpeisiin, niin hallitus pyrkii vahvistamaan ammatillisen koulutuksen ja elinkeinoelämän yhteistyötä. Näin koulutus vastaa nykyistä paremmin työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin (s.23).*

KT pitää tärkeänä ammatillisen koulutuksen kehittämistä paremmin työelämätarpeita vastaavaksi. Ammatillinen koulutus kaipaa yhteistyötä myös julkisen sektorin työpaikkojen kanssa. Erityisesti kuntien ja hyvinvointialueiden näkökulmasta olisi tärkeää, että työelämän ja koulutuksen yhteistyötä kehitettäisiin laaja-alaisesti, ei pelkästään elinkeinoelämän tarpeista käsin. Julkisten alojen osaajatarpeen turvaaminen ja palveluiden laadukas toteuttaminen luovat perustan koko yhteiskunnan vakaudelle, yritysten menestymiselle ja talouskasvulle. Erityisesti laadukas opetus, terveys- ja sosiaalipalvelujen saatavuus sekä laadukas infrastruktuuri luovat perustan yhteiskunnan kestäväälle kehitykselle ja talouskasvulle.

Yhteenvetona tavoitteisiin 4.4 ja 4.5 KT toteaa, että selonteossa esitetyt toimenpiteet eivät riittävästi huomioi tasa-arvonäkökulmaa kunta- ja hyvinvointialojen ammattiteissa. Esitetyt toimenpiteet eivät riittävästi kompensoi aiempia leikkauksia ja siltä osin selonteon toimenpiteet ovat ristiriitaisia tunnistettujen tarpeiden kanssa. KT ehdottaa pitkäkestoista työvoiman tarpeen ennakointia ja koulutusjärjestelmän systemaattista kehittämistä. Käytännössä tämä tarkoittaa yli hallituskausien työskentelyä koulutusmäärien ja työelämätarpeiden tunnistamisessa. Nykyiset riittämättömät koulutusmäärät työvoimapula-aloilla ovat pääosin seurasta puutteellisesta ennakoinnista.

Alatavoite 4.7 sekä viittaus alatavoitteeseen 12.8

Alatavoitteissa 4.7 todetaan, että *Kestävän kehityksen periaatteet ovat käytössä kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle (myös ammatillinen), ja myös korkeakoulut ovat laajasti sitoutuneet edistämään kestävä kehitystä (s. 23).* Lisäksi myöhemmin SDG 12 (Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys) kohdassa 12.8 todetaan: *Kestävä kehitys on sisällytetty opetukseen kaikilla koulutusasteilla. Virkahenkilöille on kehitetty avoin kestävä kehityksen verkkokurssi (s.55).*

KT pitää tärkeänä, että kestävä kehitys sisällytetään opetukseen kaikilla kouluasteilla ja myös työelämän osaamistarpeet huomioidaan.

KT nostaa tässä yhteydessä esiin myös sen tosiasian, että kestävä työelämä tulee edellyttämään uudentyypistä osaamista kestävä kehityksen periaatteiden tuntemisen lisäksi. Vuoden 2022 Kansainvälisen energiajärjestön raportissa²

¹ Suomen virallinen tilasto (2023): Työssäkäynti [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-5528. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://stat.fi/julkaisu/clmfzmis3shxj0bw3fpjlbjxn>

² IEA (2022), *Skills Development and Inclusivity for Clean Energy Transitions*, IEA, Paris <https://www.iea.org/reports/skills-development-and-inclusivity-for-clean-energy-transitions>, Licence: CC BY 4.0

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

nostettiin esiin tarve puhtaan energian osaajille ja tarve osaamisrakenteen muutokselle sekä näkyä uusien työpaikkojen syntymiseen vihreän siirtymän alueilla.

Isoimmissa kaupungeissa on jo tällä hetkellä uusia ammatteja, jotka edellyttävä vahvaa kestävän kehityksen eri osa-alueiden osaamista. Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että osaamista ja koulutusta aiheesta pitää viedä eteenpäin monin keinoin. Kunta-ala tarvitsee sekä aihepiirin huippuosaajia että nopeasti omaksuttavaa, perustason osaamista kaikille työntekijätasolle.

KT ehdottaa tiivistä vuoropuhelua kuntien, hyvinvointialueiden ja hallituksen välille oikeanlaisen osaamisen varmistamiseksi nyt ja tulevaisuudessa. Työelämän osaamistarpeiden ja ammattialojen muutoksia on ennakoitava nykyistä paremmin. Kestävän kehityksen kannalta on tärkeää ymmärtää, millaista osaamista tulevaisuudessa tarvitaan ja miten työelämä muuttuu. Hyvä ennakointi auttaa tekemään työelämän muutoksesta oikeudenmukaisemman ja tukee kestävää yhteiskuntaa.

SDG 5: Saavuttaa sukupuolten tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia (s. 28–32).

Alatavoite 5.4

Suomen nykytilakuvauksessa kerrotaan (s.28), että *suomalainen perhevapaajärjestelmä on lähtökohtaisesti tasa-arvoinen ja sitä on kehitetty viime vuosina* (SDG 5.4).

KT toteaa, että toimiva perhevapaajärjestelmä mahdollistaa työn ja muun elämän yhteensovittamisen ja lisää perheellisten, erityisesti naisten työelämään osallistumista. Kunta- ja hyvinvointialalla uudistus huomioitiin jo työ- ja virkaehtosopimuksissa. Kunta- ja hyvinvointiala ovat olleet muutoksessa keihäänkärkenä, sillä alojen työ- ja virkaehtosopimukset mahdollistavat molemmille vanhemmille yhtä pitkän oikeuden palkalliseen vanhempainvapaaseen.

KT pitää tärkeänä, että *Hallitus seuraa perhevapaauudistuksen tuloksia ja jatkaa työtä perhevapaiden tasaisemman jakautumisen puolesta sekä edistää isien perhevapaiden käyttöä. Hallitus myös selvittää keinoja vanhemmuuden kustannusten tasaisemmaksi jakautumiseksi.* (s.30.)

KT näkee tärkeänä, että löydetään keinoja vanhemmuuden kustannusten tasaisemmaksi jakautumiseksi siten, että kustannukset jakaantuvat myös miesvaltaisille aloille. KT näkee isien hoitovastuun lisääntymisen olevan pitkällä aikavälillä eduksi naisvaltaisille aloille ja lisäävän työelämän tasa-arvoa, mutta todellisia vaikutuksia on vaikea ennakoida ja pitää siksi seurantaa tärkeänä.

Alatavoite 5.5

KT toteaa, että alatavoite 5.5 tunnistaa työelämän pystysuoran segregaatian, mutta ei vaakasuoraa segregatiota: *Sukupuolien tasa-arvo toteutuu Suomessa kansainvälisesti katsoen hyvin niin talouden kuin julkisen elämän johtotehtävissä kuin myös poliittisessa osallistumisessa. Haasteita on kuitenkin paljon jäljellä.* (s. 28.)

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

Selonteossa myös todetaan: *yhdenvertaisuus, tasa-arvoisuus ja syrjimättömyys ovat kaiken kaikkiaan hallituksen toiminnan perustana. Hallitus antoi heti hallituskauden aluksi eduskunnalle tiedonannon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa.* (s.29.)

KT pitää tärkeänä hallituksen tavoitetta edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä toiminnan perustana.

KT toteaa, että työelämän vaakasuora segregatio, eli naisten ja miesten hakeutuminen eri aloille työelämässä jää selonteossa käsittelemättä. Suomen työmarkkinat ovat voimakkaasti segregoituneet sukupuolen mukaan sekä vaakasuorasti että pystysuorasti. Pystysuoralla eriytymisellä tarkoitetaan sitä, että miehet ja naiset tekevät töitä samalla alalla eri asemissa ja tehtävissä.

Tilastokeskuksen vuoden 2024 tilaston mukaan terveys- ja hyvinvointialoilla naisten osuus tutkinnon suorittaneista on 86,5 %. Pienin naisten osuus tutkinnon suorittaneista on tekniikan aloilla (16 %) sekä tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen (ICT) aloilla (20 %). Selonteossa ei tunnisteta vaakasuoraa segregatiota eikä esitetä keinoja tämän ilmiön vähentämiseen, kuten koulutusalojen houkuttelevuuden lisäämistä kaikille sukupuolille.

KT pitää tärkeänä, että sukupuoleen perustuvia stereotyyppioita tulisi purkaa koko yhteiskunnassa, erityisesti kasvatuksen, koulutuksen ja työelämän eri tasoilla. KT ehdottaa, että segregatian purkaminen tulisi sisällyttää osaksi laajempaa osaavan työvoiman saatavuuden kehittämistä.

SDG 8: Edistää kaikkia koskevaa kestäväää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja (s. 38–44).

Alatavoitteet 8.5 ja 8.8:

Alatavoitteessa 8.5 kuvataan, että *Suomen työllisyysasteen kehitys on ollut viime vuosina suotuisaa (koronapandemian aiheuttamaa notkahdusta lukuun ottamatta).* Alatavoitteessa 8.8 että *Suomi toimeenpanee kansainvälisen työjärjestö ILO:n säädöksiä työelämlainsäädännössä, joka koskee kaikkia työntekijöitä tasapuolisesti.* (s. 38.)

Selonteossa kuvataan nykyistä työelämän murrosta seuraavasti: *Työelämässä ja työmarkkinoilla on käynnissä digitalisaatiosta, maahanmuuton lisääntymisestä, väestömuutoksista ja ympäristöhaasteista johtuva suuri ja maailmanlaajuinen rakennemuutos, jonka yhteydessä työmarkkinoiden kannalta relevantin osaamisen ja työvoiman jatkuvan oppimisen merkitys korostuu* (s. 40).

KT nostaa esiin, että suuri ja maailmanlaajuinen rakennemuutos koskee kaikkia ammattialoja ja työn sisältöjä, ei vain elinkeinoelämää. KT pitää tärkeänä, että tässä muutoksessa ja siihen liittyvässä uudistustyössä hyödynnetään täysipainoisesti myös julkisen sektorin henkilöstön osaamista. Kunta- ja hyvinvointialalla työskentelee viidesosa Suomen palkansaajista.

Selonteossa mainitaan Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelma (TYÖ2030), joka pyrkii vauhdittamaan toimintatapojen uudistumista (s. 42, kytkeytyy SDG 8.8.). Selonteossa lueteltuihin toimenpiteisiin voisi vielä lisätä työelämän kehittämisstrategian uudistamisen, joka juuri on käynnistetty ja tähtää vuoteen

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

2035. Suomalaisen työelämän vahvuus on lähes 30 vuotta katkeamatta jatkunut ohjelmallisen työelämän kehittämisen perinne, joka kokoaa yhteistyöhön työelämän toimijoita, muun muassa työmarkkinaosapuolia, ja mahdollistaa hallituksen toimenpiteiden ulottamisen aina organisaatio- ja työyhteisötasolle saakka.

Hallitusohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on työmarkkinoiden vahvistaminen. Työperusteinen maahanmuutto on Suomen talouskasvun ja palvelujen turvaamisen kannalta erittäin tärkeää ja tämän tavoitteen saavuttamiseksi edistetään kohdennetusti kansainvälistä rekrytointia Suomeen. Samalla tulee kuitenkin puuttua ennakoiden ja aktiivisesti työmarkkinoilla esiintyviin väärinkäytöksiin. Työperusteisen maahanmuuton kehittäminen kestäväällä tavalla edellyttää, että ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä torjutaan tehokkaasti. (s.41).

KT pitää tärkeänä kansainvälisen rekrytoinnin edistämistä Suomeen yhtenä ratkaisuna julkisen sektorin työvoimapulaan. KT pitää tärkeänä, että Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti HEUNIn laatimia kansainvälisen rekrytoinnin vastuullisuussuosituksia noudatetaan sekä noudatetaan WHO:n suositusta välttää järjestelmällistä rekrytointia maista, joissa on pula kyseisen alan osaajista. YK:n kestävä kehityksen periaatteet edellyttävät kehitystä, joka vastaa nykyhetken tarpeisiin, mutta ei vaaranna tulevien sukupolvien mahdollisuuksia vastata omiin tarpeisiinsa.

KT pitää tärkeänä, että työelämässä vaadittavan ja tarvittavan riittävän kielitaidon kehittämiseksi luodaan pysyviä rakenteita. Myös ulkomailla suoritetun tutkinnon päteväntämis- ja laillistamisprosessia sujuvoitetaan sekä tunnistetaan ja poistetaan prosessin kohdat, jotka luovat pätevytymistä ja laillistamista hakevalle henkilölle kohtuuttomia tilanteita. Yhtenäinen kielikoulutus ja tutkinnon pätevytymis- ja laillistamisprosesseille tulee turvata pysyvä rahoitus ja rakenne. Kansainvälisen rekrytoinnin tueksi tarvitaan muita kotouttamistoimenpiteitä, joiden tulee perustua tutkittuun tietoon, jotta osaajat integroituvat yhteiskuntaan ja jäävät maahan pysyvämmiin työskentelemään.

KT korostaa, että vastuullinen maahanmuuttopolitiikka huomioi myös jo nyt maassa asuvat maahanmuuttajataustaiset osaajat. Heidän kielitaitonsa vahvistaminen ja tutkintojen tunnistamisen tulisi parantua, jotta heillä olisi mahdollista työskennellä Suomessa ja integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä edellyttää myös suomalaisen koulujärjestelmän ja työelämän erityispiirteiden tunnistamista ja valmennus- ja koulutusohjelmien rakentamista siten, että maahanmuuttajataustaisten ihmiset voivat hankkia valmiuksia menestyä suomalaisissa opinnoissa, valmistua tutkinnoista ja menestyä työelämässä koulutustaan vastaavissa tehtävissä.

Selonteossa todetaan myös, että hallitus *selvittää miten työterveyspalvelut saadaan saavutettavammiksi ja työhyvinvointia edistetään etä-, alusta-, pätkä- ja vuokratyönteon piirissä olevilla henkilöillä (s. 42).*

KT pitää tärkeänä, että edistetään työterveyshuollon kehittämistä ja pystytään vahvistamaan työntekijöiden voimavaroja ja ennakoivaa kuormituksen hallintaa kaikilla toimialoilla, ei vain selonteossa mainituilla toimialoilla.

KT pitää tärkeänä, että nuorten, erityisesti naisten, mielenterveyshaasteisiin löydetään vaikuttavia toimenpiteitä työkyvyn turvaamiseksi. Sosiaalisen ja taloudellisen vastuullisen näkökulmasta inhimillinen kärsimys edellyttää vahvaa

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

huomion kiinnittämistä ennaltaehkäisevään mielenterveystyöhön. Kelan vuoden 2024 tilastojen mukaan mielenterveysperusteiset sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyseläkkeet ovat kasvaneet merkittävästi vuodesta 2017 lähtien. Vuonna 2023 mielenterveysperusteiset pitkät poissaolot aiheuttivat arviolta 5,8 miljoonan työpäivän menetyksen. Tämä vastasi arviolta vähintään miljardin euron kustannuksia. Reaalisesti kustannukset ovat lähes kaksinkertaistuneet vuosina 2013–2023.

Kokonaisuutena SDG 8 tavoitteeseen selonteossa esitetään, että *Hallituksen tavoitteena on kääntää Suomen talous kestäväan kasvuun* (s.39).

KT pitää tärkeänä talouskasvun vauhdittamista. KT nostaa esiin, että talouskasvua tulee edistää huomioimalla samanaikaisesti hyvinvointi ja planeetan rajat. Erityisesti naisvaltaisilla kunta- ja hyvinvointialoilla tehdään kuormittavaa ihmissuhdetyötä. Kestävää hyvinvointia voidaan luoda esimerkiksi varmistamalla koulutuksen ja maahanmuuton kautta riittävä työvoiman saatavuus sosiaali- ja terveysalalle sekä kasvatusta- ja opetusalalle, joustavampien uudelleen koulutusväylien luominen ja paremmat osaamisen tunnistamisen prosessit ulkomailla tutkinnon suorittaneille henkilöille.

Osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden työllisyys on edelleen selvästi valtaväestöä alhaisempaa. Eurostatin tilastojen mukaan osatyökykyisten ja ei-osatyökykyisten henkilöiden työllisyysasteiden ero Suomessa oli vuonna 2023 noin 19 prosenttiyksikköä. Hallitus pyrkii toimillaan vahvistamaan osatyökykyisten ja vammaisten työllistymistä, osaamista sekä työelämäosallisuutta. (s.41).

KT pitää tärkeänä osatyökykyisten ja vammaisten työllisyysmahdollisuuksien parantamista. Suomi sijoittuu jo nyt kohtuullisen hyvin eurooppalaisessa ja pohjoismaalaisessa vertailussa³.

SDG 10: Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä (s. 47–51).

Alatavoite10.4

Alatavoitteen nykytilaa kuvataan: *Tasa-arvon edistäminen on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan keskeinen tavoite – mukaan lukien finanssipolitiikka, palkkaratkaisut ja sosiaaliturvan kehittäminen* (s.47).

KT pitää tärkeänä tasa-arvon edistämistä yhtenä keskeisenä yhteiskunnallisena tavoitteena. Palkkaero on kaventunut kunta- ja hyvinvointialoilla noin 8 prosenttiyksikköä vuosina 1997–2023. Vuonna 2022 sovittelulautakunnan ja sovittelijan esityksiin perustuva sopimusratkaisu pienentää sukupuolten välistä palkkaeroa lähivuosina lisää. Kunta- ja hyvinvointialalle on sovittu palkkarakenteiden ja palkkausjärjestelmien kehittämisohjelma vuosille 2023–2027 sekä hyvinvointialalle palkkausjärjestelmien kehittämiseen ja palkkojen yhteensovittamiseen kohdennettu ohjelma vuosille 2023–2025. KT:n laskelmien mukaan ohjelmat kaventavat naisten ja miesten välistä palkkaeroa viiden vuoden aikana yhteensä 1,77 prosenttiyksikköä. Näin ollen vuoden 2022 sopimusratkaisun vaikutus kunta- ja hyvinvointialojen naisten ja miesten välisten palkkaerojen kuomisessa on merkittävä.

³ Eurostat (2025) Disability employment gap by level of activity limitation and sex. Eurostat Database. Available at https://doi.org/10.2908/HLTH_DLM200.

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

Alatavoite 10.7

Alatavoitteessa kuvataan Suomen nykytilannetta seuraavasti: *Suomi tukee sääntöperusteista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa* (s. 48).

Hallitus uudistaa ulkomaalaislain selkeäksi kokonaisuudeksi. Hallituskauden aikana uudistetaan ja selkeytetään ulkomaalaislain oleskelulupajärjestelmä. Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa uudistetaan myös kansainvälistä suojelua ja maahantulokieltoa koskevat säännökset. (s.50.)

KT pitää tärkeänä, että ulkomaalaislakiuudistus tukisi kestävästä kehitystä parantamalla työvoiman liikkuvuutta ja edistämällä reilua työelämää sekä työntekijöiden että työnantajien näkökulmasta. On tärkeää arvioida ja seurata tarkasti, ettei muutoksilla luoda eriarvoisuutta työmarkkinoille tai luoda kohtuuttomia tilanteita työntekijöille ja työnantajille. Kolmen kuukauden määräaika, jolloin maahanmuuttajan tulee työsuhteen päätyttyä löytää uusi työpaikka tai poistua maasta luo kohtuuttomia tilanteita yksilöille ja heidän perheilleen. Lisäksi kielitaitoisten työntekijöiden poistuminen maasta on menetys työmarkkinoille, erityisesti, kun heidän osaamisensa ja kielitaitonsa kehittämiseen on investoitu. Työnantajien byrokratiataakan kasvamista tulee seurata ja reagoida siihen lainsäädännössä.

KT pitää keskeisenä, että Suomi nähdään jatkossakin vastuullisena ja houkuttelevana työskentelymaana eikä lainsäädännöllä luoda mainehaittaa. Työperusteinen maahanmuutto on välttämätöntä yhteiskunnan sujuvalle toiminnalle ja talouskasvulle. Väestön ikääntyminen kasvattaa palvelun tarvetta. Eläköitymiset ja syntyvyyden lasku vähentävät työikäisten määrää. Nämä kuormittavat julkista taloutta.

2. Suomen kestävästä kehityksen toimeenpanojärjestelmä ja toimijat

Selonteossa kuvataan Suomen kestävästä kehityksen toimeenpanojärjestelmää ja toimijoita seuraavasti: *hallitus, valtionhallinto, koko yhteiskunnan osallisuus* (s.73–74).

KT toteaa, että kestävästä kehityksen toimeenpanijoita ja toimijoita ovat valtion lisäksi erityisesti kunnat, hyvinvointialueet, yritykset ja kolmannen sektorin organisaatiot.

KT nostaa esiin, että kunnilla ja hyvinvointialueilla on ollut avainrooli kestävästä kehityksen tavoitteiden toteuttajana. Tämä rooli on asetettu jo lainsäädännössä: Kuntalaki 1 §:ssä: *Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.* Laki hyvinvointialueesta 1 §:ssä todetaan vastaavasti: *Lain tarkoituksena on myös edistää hyvinvointialueen toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä sekä luoda hyvinvointialueelle edellytykset tukea asukkaidensa hyvinvointia.*

Kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteisen tehtäväkentän vuoksi kestävästä kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta noin 60 % on kuntien ja hyvinvointialueiden vastuulla (Kuntaliiton arvio). Etenkään kunnille näiden tavoitteiden toteuttaminen ei

Näsänen

17.2.2025

27/04.01.01/2025

ole uusia asia. Kunnat ja hyvinvointialueet eivät saa erillistä rahoitusta näiden tehtävien toteuttamiseen.

On huomioitava, että kestävä kehitys on uudehko viitekehys, jonka kautta kunnan ja hyvinvointialueen tehtäviä ja palveluita rakennetaan ja arvioidaan. Kuntien ja hyvinvointialueiden roolin tulisi näkyä vahvemmin kestävä kehityksen rahoituksessa, jotta pitkän tähtäimen kehittäminen on mahdollista. Pitkällä tähtäimellä tarkoitetaan sitä, että nykypäivän päätökset ovat kestäviä myös tulevaisuudessa ja niissä samanaikaisesti huomioidaan taloudellinen kestävyys, ympäristön rajat sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja hyvinvointi.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUEETYÖNANTAJAT KT